

PM 2014: RII (Dnr 001-1650/2013)

Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 12 februari 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ” Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda hur arbetet med unga som varken arbetar eller studerar kan utvecklas. Stockholms stad har fått utredningens slutbetänkande på remiss. I slutbetänkandet av utredning *Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan* SOU 2013:74 presenteras en rad förslag som ska förbättra uppföljningen, statistiken, samverkan och insatserna för unga som varken arbetar eller studerar.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att vidta åtgärder för att stödja unga som varken arbetar eller studerar. I detta sammanhang kan framhållas att arbetet med målgruppen har utvecklats och förstärkts i Stockholm, bland annat har en öppen verksamhet särskilt riktad till målgruppen etablerats på Södermalm.

Arbetsmarknadsnämnden anser att många av de förslag som presenteras i slutbetänkandet är positiva.

Utbildningsnämnden anser att behovet av att få kvalitetssäkrad kunskap, fler verktyg och samsyn mellan olika myndigheter är stort. Utbildningsnämnden ser positivt på samtliga förslag i utredningen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att flera av utredningens förslag skulle både öka kunskapen om unga i stadsdelsområdet som varken arbetar eller studerar och ge

lärdom om vilka åtgärder som är framgångsrika och som olika aktörer behöver utveckla.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att det skulle vara mer förtjänstfullt att lägga samverkansansvaret på kommunerna eftersom kommunerna har det yttersta ansvaret för sina innevånare.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att utredningens förslag skulle bidra till ökad kunskap om gruppen unga som varken arbetar eller studerar och därmed ge kunskap om vilka åtgärder som är framgångsrika.

Mina synpunkter

Jag anser, i likhet med utredningen, att det är viktigt att vidta åtgärder för att rusta och stödja unga som varken arbetar eller studerar. I detta sammanhang kan framhållas att arbetet med målgruppen har utvecklats och förstärkts i Stockholm, bland annat har en öppen verksamhet särskilt riktad till målgruppen etablerats på Södermalm.

Förslaget om att främja kunskapsbaserade insatser för gruppen unga som varken arbetar eller studerar är positivt. Socialstyrelsen föreslår få ett utökat uppdrag att stimulera arbetsmarknadsinsatser för unga med ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen föreslår även få i uppdrag att genomföra en studie av unga som deltagit i kommunala arbetsmarknadsrelaterade insatser i syfte att öka kunskapen om vilka insatser som är verksamma för målgruppen. Jag är positiv till en sådan studie för att använda kunskapen i vidare planering av insatser och aktiviteter för målgruppen.

Utredningen föreslår åtgärder för att förbättra samverkan inom de finansiella samordningsförbunden. Denna samverkan är frivillig, vilket innebär att många kommuner, däribland Stockholm, inte ingår i samordningsförbund. Departementet bör därför vid beredningen av utredningens förslag komplettera dessa med åtgärder som på ett mer förutsättningslöst sätt effektiviserar arbetet med enskilda ungdomar och förhindrar rundgång mellan olika aktörer.

Samverkan mellan skola och socialtjänst är viktigt för att i ett tidigt skede fånga upp unga med bristande motivation, studieresultat och skolnärvaro. Stockholms stad genomför för närvarande ett projekt med ett nära samarbete mellan skola och socialtjänst på 16 utvalda grundskolor. I fokus är elever med hög skolfrånvaro samt låg måluppfyllelse och som därmed på sikt riskerar att fara illa.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 22 januari 2014

ULLA HAMILTON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remiss Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Unga som varken arbetar eller studerar bör ha en mycket hög prioritet. I detta ingår att tillföra tillräckliga resurser för att kunna ge ett individuellt stöd av hög kvalitet. Utredningen pekar på hur målgruppen möter flera olika utmaningar, där arbetslösheten enbart är en del. Många unga har även sociala problem och hälsoproblem. Det är således avgörande att säkerställa dels god samverkan mellan olika myndigheter, dels ett holistiskt perspektiv där flera olika stödinsatser tillhandahålls, såsom socialt stöd och hälsoinsatser.

Vi anser därför att startcentraler bör inrättas i Stockholms stad i samverkan med Arbetsförmedlingen och om möjligt ytterligare myndigheter, inte minst Försäkringskassan och landstinget. Genom att lokalisera de olika verksamheterna till samma plats och låta stadens anställda och arbetsförmedlare från Arbetsförmedlingen ingå i ett gemensamt team underlättas samordning och samarbete kring insatserna.

Vi menar också att de unga som har stort behov av stöd måste ges möjlighet till täta kontakter med personal i verksamheten. Tillräckliga resurser måste tillföras för att säkerställa kvalitén, det vill säga att personalen både ska hinna se och möta ungdomarnas skiftande utmaningar.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå hur arbetet med unga som varken arbetar eller studerar kan utvecklas. Stockholms stad har fått utredningens slutbetänkande på remiss.

I slutbetänkandet av utredning Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan SOU 2013:74 presenteras en rad förslag som ska förbättra uppföljningen, statistiken, samverkan och insatserna för unga som varken arbetar eller studerar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser i likhet med utredningen att det är viktigt att vidta åtgärder för att stödja unga som varken arbetar eller studerar. I detta sammanhang kan framhållas att arbetet med målgruppen har utvecklats och förstärkts i Stockholm, bland annat har en öppen verksamhet särskilt riktad till målgruppen etablerats på Södermalm.

Stadsledningskontoret kan konstatera att utredningen lämnar flera förslag som stödjer en utveckling av kunskaper. Inte minst är det positivt att Arbetsförmedlingens arbete med målgruppen utreds samt att arbetsmarknadsinsatser för unga personer med ekonomiskt bistånd ska ingå i Överenskommelsen om evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten. Stadsledningskontoret anser dock att de åtgärder som föreslås borde systematiseras i en modell där ansvarsförhållanden tydliggörs liksom hur synergier mellan olika åtgärder kan skapas med syfte att skapa förutsättningar för en långsiktig, samordnad och effektiv kunskapsstyrning. Stadsledningskontoret anser vidare att en effektiv kunskapsstyrning förutsätter ett tydligare fokus på hur arbetet med att stödja en effektiv implementering av evidensbaserade metoder kan utvecklas utifrån det självklara målet att de kunskaper som fås ska ge avtryck i den praktiska verksamhet som riktas till målgruppen.

Utredningen tycks anse att samverkan inom samordningsförbund utgör nyckeln till att utveckla samordningen till stöd för målgruppen. Stadsledningskontoret anser att detta är anmärkningsvärt, dels utifrån att fokus därmed sätts på den administrativa överbyggnaden istället för på samordningen på individnivå, dels utifrån att denna samverkan är frivillig vilket inneburit att många kommuner, däribland Stockholm, inte ingår i samordningsförbund. Därutöver gäller, vilket även utredningen framhåller, att det saknas kunskap om de åtgärder som genomförs inom samordningsförbunden är bättre eller sämre än de som genomförs under andra former. Stadsledningskontoret anser mot denna bakgrund att departementet vid beredningen av utredningens förslag behöver skifta perspektiv. En utveckling av stödet till unga som varken studerar eller arbetar kan endast uppnås genom att ungdomarna och deras behov av samordning i det direkta stöd som riktas till dem sätts i centrum.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2013 att som svar på remissen överlämna och återopa arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Åsa Jernberg m.fl (MP), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

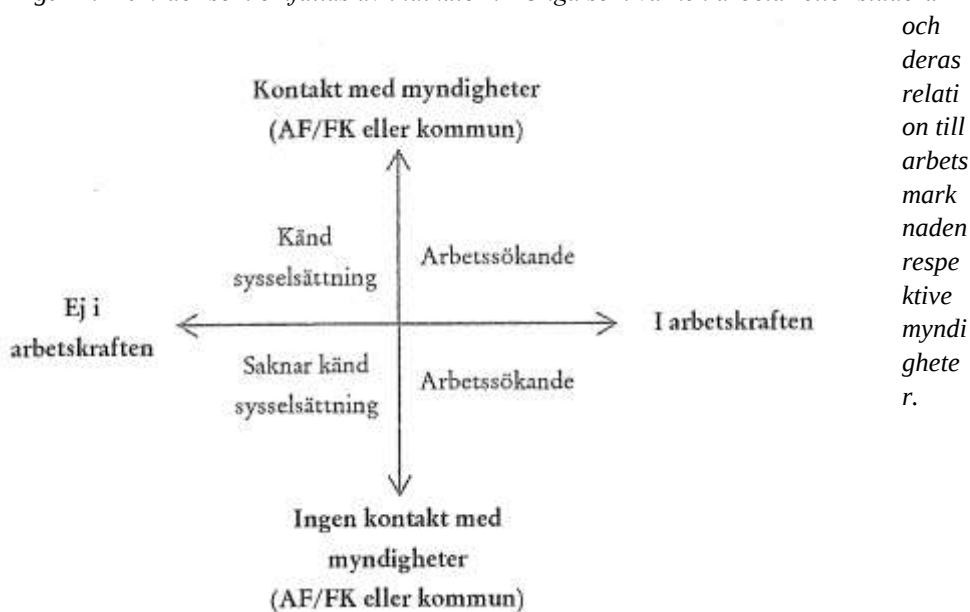
Arbetsmarknadsförvaltningen har tagit del av utbildningsdepartementets slutbetänkande av *Utredning om unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan* SOU 2013:74. Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig i många fall positiv till de förslag som presenteras i slutbetänkandet.

Förslag på indikatorer och uppföljning

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar förslaget om att en indikator publiceras årligen för att beräkna antalet unga som varken arbetar eller studerar. Förvaltningen har tagit del av de rapporter som publicerats avseende gruppen unga som varken arbetar eller studerar. I likhet med utredningen anser förvaltningen att de olika beräkningsmodellerna som används av olika instanser är problematiskt eftersom det inte går att jämföra resultat mellan de olika indikatorerna som används. Detta för att indikatorerna definierar målgruppen unga som varken arbetar eller studerar på olika sätt.

Utredningen föreslår i slutbetänkandet att Statistiska centralbyrån ges i uppdrag att årligen ta fram och publicera en indikator för att mäta antalet unga som varken arbetar eller studerar i åldern 15-24 år baserat på Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Enligt förslaget bör indikatorn utgöra det officiella måttet för gruppen och definieras i enlighet med EU:s och OECD:s definition av indikatorn NEET (Not in Employment, Education or Training).

Figur 1. Individer som omfattas av indikatorn "Unga som varken arbetar eller studerar"

Figur 1 illustrerar den grupp som omfattas av indikatorn *Unga som varken arbetar eller studerar*. Indikatorn som föreslås är omfattande och inkluderar även unga som inte står till arbetsmarknadens förfogande – exempelvis föräldralediga och sjuka. Den innefattar således även unga utanför skola och arbetsliv som har en känd och ofta fullgod sysselsättning.

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att indikatorn ger en bred bild av målgruppen unga som varken arbetar eller studerar vilket kan vara av intresse i olika sammanhang.

Förvaltningen anser dock att i arbetet med att utveckla en sådan indikator bör särskild vikt läggas vid att synliggöra den grupp unga som varken arbetar eller studerar *och som inte heller har någon annan känd sysselsättning eller deltar i någon relevant aktivitet*. Det vill säga de unga som står helt utanför systemen. Förvaltningen anser att unga som omfattas av kategorierna ”känd aktivitet” och ”arbetsökande” i kontakt med myndigheter är en grupp som får insatser och stöd för att bli anställningsbara. Förvaltningens erfarenhet från den egna verksamheten är att en stor andel av dessa individer når arbetsmarknaden relativt snabbt och klarar sig ofta bra på arbetsmarknaden.

Förvaltningen anser således att gruppen unga utanför alla system bör särredovisas i den årliga statistiken som slutbetänkandet föreslår ska införas.

Arbetsmarknadsförvaltningen har inom ramen för Europeiska socialfondsprojektet Merit beställt statistik från Statistiska centralbyrån avseende gruppen unga som varken arbetar eller studerar och saknar känd aktivitet samt saknar myndighetskontakt. Statistiken omfattar unga 16-29 år och är fördelad på Stockholms stads stadsdelsnämnder. Syftet med statistiken är att få en bättre bild av hur många unga i respektive stadsdel som kan vara i behov av insatser och stöd från staden.

Förslag om bättre kunskapsutveckling

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar förslaget om att främja kunskapsbaserade insatser för gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Förvaltningen anser det positivt att Socialstyrelsen föreslås få ett utökat uppdrag att stimulera arbetsmarknadsinsatser för unga med ekonomiskt bistånd. Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig även bakom förslaget att Socialstyrelsen även föreslås få i uppdrag att genomföra en studie av unga som deltagit i kommunala arbetsmarknadsrelaterade insatser i syfte att öka kunskapen om vilka insatser som är verksamma för målgruppen. Arbetsmarknadsförvaltningen är positivt inställd till att ta del av en sådan studie för att använda kunskapen i vidare planering av verksamhetens insatser och aktiviteter för målgruppen.

Förstärk befintliga strukturer för samverkan

Arbetsmarknadsförvaltningen gör en liknande bedömning som utredningen presenterar i sitt slutbetänkande att unga som varken arbetar eller studerar ofta är i behov av insatser och stöd från olika myndigheter och andra aktörer. Förvaltningen anser att samverkan mellan myndigheter är viktig för att kunna erbjuda unga individanpassade vägar till sysselsättning och motverka reprisaktiviteter.

Enligt Nationella Nätverket för Samordningsförbund (NNS) finns det för närvarande 82 samordningsförbund som omfattar 218 av Sveriges 290 kommuner. I Stockholms län finns det fem samordningsförbund. Stockholms stad ingår för närvarande inte i något samordningsförbund.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det finns svårigheter med slutbetänkandets tydliga betoning på att samverkan mellan myndigheter ska ske genom samordningsförbund (FINSAM) då ett flertal kommuner idag står utanför denna samverkansform. Enligt arbetsmarknadsförvaltningen behöver formerna för samverkan mellan myndigheter utformas lokalt utifrån lokala förutsättningar. Då kan FINSAM vara en utmärkt form – men även andra former kan vara relevanta. Frågan om formerna för samverkan bör därför ges en öppnare formulering än den som föreslås i utredningen. Kommunerna är den organisation som har det lokala befolkningsansvaret och det vore därför naturligt att kommunerna gavs förstärkta möjligheter att organisera samverkan utifrån lokala behov och att statliga myndigheter gavs i uppdrag att samverka med kommunerna.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att skollagen förtydligas och ger kommunen möjlighet att samordna insatser med andra myndigheter till unga under 20 år som befinner sig utanför gymnasieskolan.

Rätt till utbildning för unga som inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om rätt till gymnasial vuxenutbildning för elever som efter avslutad utbildning i gymnasiesärskolan konstateras inte tillhöra gymnasiesärskolans målgrupp. Förvaltningen anser, i likhet med slutbetänkandet, att unga ska ges möjligheter att välja den utbildning och det yrke som de är intresserade av. Enligt slutbetänkandet medför felaktig placering i särskolan att möjligheten för den enskilde att senare i livet välja utbildning och yrke är reducerad. Med bakgrund av detta välkomnar arbetsmarknadsförvaltningen även förslaget om att samtliga elever i särskolan ska omfattas av anmälnings- och omprövningsskyldigheten. Då även de elever som påbörjat sin utbildning före den 30 juni 2013 och idag inte omfattas enligt rådande regelverk.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Arbetsmarknadsförvaltningen anser det svårt att i dagsläget bedöma förslagets ekonomiska konsekvenser för kommunen. Detta dels för att det är svårt att fastställa hur många elever som är felaktigt placerade i särskolan och behöver omprövning. Dels hur många elever som avslutat gymnasiesärskolan men skulle omfattas av rätten till gymnasial vuxenutbildning.

Enligt de uppgifter som redovisas i slutbetänkandet skulle cirka 100 elever årligen omfattas av omprövning nationellt. Vidare gör slutbetänkandet bedömningen att cirka 50 elever årligen skulle få rätt till gymnasial vuxenutbildning nationellt. Av dessa kan cirka 30 elever komma att nyttja rätten till vuxenutbildning.

De förslag som presenteras kommer enligt slutbetänkandet att innebära färre felaktiga särskoleplaceringar vilket innebär att eventuella ökade kostnader för den gymnasiala vuxenutbildningen försvinner på sikt.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Ingegerd Akselsson Le Douaron m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen delar utredningens analys och understryker att behovet av att få kvalitetssäkrad kunskap, fler verktyg och samsyn mellan olika myndigheter är stort. Förvaltningen ser positivt på samtliga förslag i utredningen.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Rinkeby-Kistas stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Bo Sundin (M) och Burhan Yildiz (FP), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kistas stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till åtgärder som kan bidra till att unga får möjlighet att arbeta eller studera för att komma i egen försörjning. Flera av utredningens förslag skulle både öka kunskapen om unga i stadsdelsområdet som varken arbetar eller studerar och ge lärdom om vilka åtgärder som är framgångsrika och som olika aktörer behöver utveckla. Förvaltningen instämmer med utredningen om att det är angeläget att öka kunskapen kring denna grupp för att verkningsfulla insatser ska kunna sättas in. I det sammanhanget kan förslaget om att SCB, utöver de uppföljningar om ungas sysselsättning från gymnasieutbildningens slut och tre år efter, även ska följa upp unga som saknar gymnasieutbildning eller avbryter en sådan utbildning ge värdefull kunskap.

Vad gäller förslaget om att utveckla och utvidga samordningsförbundens verksamhet för samverkan, vill förvaltningen lyfta fram att om det ska fungera i en så stor kommun som Stockholms stad, behöver det finnas möjlighet att skapa flera mindre lokala samordningsförbund.

Tanken med en nationell samordnare betraktar förvaltningen som en åtgärd som kan förbättra och utveckla samverkan mellan olika parter, skapa en helhetsbild över framgångsrika insatser och undvika dubbelarbete. De kostnader som förslagen antas medföra tycks framförallt beröra statliga myndigheter, medan kostnaderna för den kommunala sektorn beskrivs som begränsade.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Birgitte Isberg (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Anders Lindell (MP), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan – lyfter ett viktigt ämne där samhället idag inte gör tillräckligt. Unga personer som varken studerar eller arbetar riskerar att hamna i en långvarig social utsatthet med små möjligheter att skapa sig ett tryggt och meningsfullt liv. Det är med stor sannolikhet dessa unga vuxna som utvecklar och vidmakthåller en kriminell livsstil, missbruk av beroendeframkallande medel eller annat socialt nedbrytande beteende. Dessutom är det en stor risk att personerna nu och längre fram återfinns bland de som mottar ekonomiskt bistånd. Därför välkomnar förvaltningen de förslag som läggs fram i utredningen.

Att utveckla kunskap om vilka former av insatser som är verkningsfulla för att bryta den negativa utvecklingen är av stor vikt. Kunskap förmedlas dock inte av sig självt. Det är därför viktigt att ha en strategi för hur kunskap och evidensstöd sprids till de verksamheter som riktar sig till målgruppen. Viktigt att komma ihåg är också att det som är verkningsfullt i en kontext inte nödvändigtvis behöver vara det i en annan. Regional och lokal kunskapsutveckling behöver därför främjas och tas tillvara.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska vara den samordnande parten i arbetet med målgruppen. Förvaltningen ser positivt på att arbetsförmedlingen ges tydligare direktiv om att samverka med olika aktörer, däribland kommunerna, i arbetet med målgruppen. Förvaltningen anser dock att det skulle vara mer förtjänstfullt att lägga samverkansansvaret på kommunerna. Kommunerna har det yttersta ansvaret för sina innevånare, och som tidigare nämnt är det stor sannolikhet att de unga vuxna som omfattas av målgruppen på ett eller annat sätt är eller kommer i kontakt med socialtjänsten. Uppdraget blir att samordna samhällets resurser kring de unga vuxna, vilket är ett uppdrag som kommunen är insatt i sedan tidigare. Kommunerna styr idag dessutom över skolan. I många fall bör arbetet med personer i social utsatthet fokusera på arbete, men i fallet med de unga vuxna som varken arbetar eller studerar ser förvaltningen att fokus i första hand bör ligga på utbildning, och då är kommunerna ett bättre val för den samordnade parten.

Utöver detta ser förvaltningen positivt på de förslag som utredaren lägger fram. En rättighet för de som felaktigt placerats i gymnasiesärskola att få läsa en gymnasial vuxenutbildning är välkommet. Likaså anser förvaltningen att förslaget på en nationell samordnare är bra. Dennes roll bör kopplas till det som nämnts ovan om en strategi för kunskapsspridning och lokal kunskapsutveckling och -anpassning. De föreslagna indikatorerna för uppföljning som föreslås i utredningen ser förvaltningen som ändamålsenliga.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2013 att som svar på remissen överlämna och återropa Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Emelie Roxby Schüsseleder m.fl. (V) Majvi Andersson m.fl. (S) och Viktor Morawski m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till intentionerna i slutbetänkandet av utredningen om *Unga som varken arbetar eller studerar - statistik, stöd och samverkan* (SOU 2013:74).

Stadsdelsförvaltningen är positiv till åtgärder som kan bidra till att unga får möjlighet att arbeta eller studera för att komma i egen försörjning. Utredningens förslag skulle bidra till ökad kunskapen om gruppen unga som varken arbetar eller studerar och därmed ge kunskap om vilka åtgärder som är framgångsrika.

Förslaget om en nationell samordnare ser förvaltningen som en åtgärd som kan förbättra och utveckla samverkan mellan olika myndigheter och undvika dubbelarbete.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (V) enligt följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag som sitt yttrande över remissen
2. Att i övrigt anföras

Det är utmärkt att frågan lyfts nationellt med tanke på utvecklingen inom svensk skola samt den ökade arbetslösheten nationellt. Att så många unga idag saknar behörighet till gymnasiet bidrar till den mycket negativa utvecklingen för alla de som står utanför systemen. Det är bra att förvaltningen lyfter den grupp unga som står utanför både utbildning och arbete, och inte heller har någon annan känd aktivitet.

Jobbtorgen vittnar om en allt svårare problematik inom gruppen, främst märks detta i de mest utsatta områdena där även bristande språkkunskaper i svenska och låg utbildningsbakgrund försvårar inträdet på arbetsmarknaden. Att 60 % av de unga boende i Rinkeby-Kista som enbart har förgymnasial utbildning varken studerar eller arbetar är ett stort misslyckande.

Det finns allt att vinna på en utbildnings- och arbetsmarknadspolitik med siktet inställt på att minska segregationen. Stockholm är en djupt segregerad stad där ca 20 % av de som är 16-29 år i Rinkeby, Rågsved, Husby, Skärholmen och Tensta varken jobbar eller studerar. Snittet för Stockholm är annars 10 %. Detta handlar om klass, segregation och en stor grupp unga som far extremt illa. Ung och arbetslös är en dålig kombination, som hör ihop med psykisk ohälsa för unga. Ekonomiska konsekvenser lyfts som ett problem. Varje person som samhället inte når med utbildning och arbete kostar samhället enorma summor. Nationalekonomen Ingvar Nilsson har beräknat att genom ett fungerande förebyggande arbete sparar samhället 15 miljoner kronor för varje ungdom som inte hamnar i ett livslångt utförskap. Konsekvenserna blir enorma om inte samhället satsar på barn och unga.

Särskilt uttalande gjordes av Åsa Jernberg m.fl (MP) enligt följande.

Unga som varken arbetar eller studerar bör ha en mycket hög prioritet. I detta ingår att tillföra tillräckliga resurser för att kunna ge ett individuellt stöd av hög kvalitet. Utredningen pekar på hur målgruppen möter flera olika utmaningar, där arbetslösheten enbart är en del. Många unga har även sociala problem och hälsoproblem. Det är således avgörande att säkerställa dels god samverkan mellan olika myndigheter, dels ett holistiskt perspektiv där flera olika stödinsatser tillhandahålls, såsom socialt stöd och hälsoinsatser.

Vi anser därför att startcentraler bör inrättas i Stockholms stad i samverkan med Arbetsförmedlingen och om möjligt ytterligare myndigheter, inte minst Försäkringskassan och landstinget. Genom att lokalisera de olika verksamheterna till samma plats och låta stadens anställda och arbetsförmedlare från Arbetsförmedlingen ingå i ett gemensamt team underlättas samordning och samarbete kring insatserna.

Vi menar också att de unga som har stort behov av stöd måste ges möjlighet till täta kontakter med personal i verksamheten. Tillräckliga resurser måste tillföras för att säkerställa kvalitén, det vill säga att personalen både ska hinna se och möta ungdomarnas skiftande utmaningar.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Ingegerd Akselsson Le Douaron m.fl. (MP) enligt följande.

att i huvudsak godkänna förvaltningens beslut och
att i övrigt framföra:

Att unga skoltrötta människor utan gymnasieutbildning idag har stora svårigheter att få en anställning när de är klara med grundskolan är resultatet av en samhällsutveckling som dels kräver att vi kan mer, dels ensidigt bygger på konkurrensutsättning och ekonomisk tillväxt. Som kunder kräver vi att få varor och tjänster till så låg kostnad som möjligt, vilket gör att en del av Sveriges befolkning av arbetsgivare, även offentliga, anses som olönsamma. Problemet med unga som inte hittar sin plats finns på systemnivå och inte på individnivå, även om inget får hindra samhället att med hjälp av olika insatser stärka unga så att de förmår komma vidare med sina liv. Vi behöver dessutom hjälpas åt att skapa en mer socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar samhällsutveckling där fler ryms och behövs i den omställning som nu står framför oss. Med detta sagt kan vi konstatera att vi i stort delar utredningens slutsatser och förvaltningens svar, med följande tillägg:

Även om utbildning idag är nödvändig för att komma vidare kan vi inte ge oss till att försöka tvinga unga skoltrötta att studera. Det är ganska lönlöst. Unga människor behöver självklart träning i att ta ansvar för sig själva och sin försörjning, eftersom det för de flesta ingår i vuxenlivet att kunna ta det ansvaret. Men bäst sker den träningen i meningsfulla sammanhang där de unga känner sig sedda, och kan hitta tillbaka till den nyfikenhet och lust att lära som de förlorat på vägen. Det kan ske genom insatser där studier, arbetsliv och samhällsliv kopplas ihop. Det civila samhällets betydelse för unga ska inte underskattas. Här kan även folkhögskolor med sina studiemotiverande kurser, finansierade med särskilda statsbidrag, göra nytta. Där finns sen möjligheter för de unga att studera vidare på allmän kurs för att skaffa sig gymnasiekompetens.

Utredningen konstaterar att det finns många möjligheter för olika aktörer att få projektbidrag till satsningar på unga som varken studerar eller arbetar. Det kan vara bra både för enskilda unga deltagare och för metodutveckling – under förutsättning att projektetens erfarenheter tas tillvara i kommunens verksamheter. Projekt kan inte vara sätt för kommuner att finansiera verksamheter som borde ingå i kommunernas ordinarie utbud för de unga. Vi delar utredningens slutsats att om en ung människa för att få bidrag till sin försörjning går in och ut ur olika projekt utan att det leder vidare, kan värdet av aktiviteterna ifrågasättas.

Särskilt uttalande gjordes av Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V) enligt följande.

Vi instämmer i förvaltningens positiva inställning till utredningens analyser och förslag. Vi vill dessutom betona följande.

Det är viktigt ur både ett individuellt och samhälleligt perspektiv att arbeta för att gruppen unga som varken arbetar eller studerar återkommer till studier eller en meningsfull sysselsättning.

Än viktigare är att skolan under elevens hela studietid arbetar för att undvika olovlig frånvaro och motverkar att eleven hoppar av skolan och studierna.

Det är bra med utvecklade metoder för att snabbt informera vårdnadshavare när en elev inte kommer till skolan. Skolan måste samtidigt ha rutiner för samtal med elever för att få en bild av vilka skäl som ligger bakom när någon inte kommer till skolan, för att sedan tillsammans med eleven och vårdnadshavaren diskutera vilka åtgärder som kan behövas för att eleven ska studera vidare. Det är i sammanhanget viktigt att skolan är uppmärksam på att alla elever inte har ett gott stöd i sin hemmiljö.

Det är väl känt att kränkande behandling och mobbing samt psykisk ohälsa ligger bakom en stor del av avhoppet från skolan. Ur detta perspektiv är det viktigt att alla lärare och andra vuxna i skolan har kunskap om och uppfattar de signaler som kommer från elever som av olika anledningar inte mår bra.

Lärarens uppgift är inte att fungera som psykolog eller kurator utan att slussa vidare till en väl utbyggd och fungerande elevhälsa. I vissa fall måste en anmälan göras till socialnämnden om att en elev riskerar att fara så illa att socialnämnden måste träda in.

Ett arbete på skolorna med elevers delaktighet i undervisningen och ett aktivt, dagligt arbete mot kränkande behandling är en god plattform i arbetet för att motverka avhopp från skolan som i sin tur innebär unga som varken arbetar eller studerar.

Några av de frågor utredningen tar upp är det särskilt angeläget att uppmärksamma. Dit hör konstaterandet att sambandet är starkt mellan ungdomars uppväxtförhållanden och deras etableringsproblem. Att växa upp i en familj med bristande socioekonomiska förutsättningar och sociala problem medför en betydande risk för att den unge ska misslyckas i skolan och därmed också senare få svårigheter i etableringen på arbetsmarknaden. Det är således utredningens uppfattning att det först och främst krävs tidiga och förebyggande insatser av god kvalitet för att minska inflödet till utredningens målgrupp, dvs, de som varken arbetar eller studerar. Insatser behövs för ett fler ska bli behöriga till gymnasieskolan.

Rinkeby-Kista Stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Bo Sundin (M) och Burhan Yildiz (FP) enligt följande.

Arbete och studier är värdefulla centrala aspekter av ett väl fungerande samhälle och är också givande på individnivå. Det är därför mycket viktigt att det finns bra kunskapsunderlag för beslut och insatser på dessa områden – inte minst när det gäller att hjälpa, till exempel genom uppsökande verksamhet, personer som varken arbetar eller studerar.

Vi ser därför positivt på utredningens slutbetänkande och vill i sammanhanget också lyfta fram betydelsen av det lokalt pågående utvecklingsarbetet som bland annat fokuserar på ökad samverkan, uppföljning och måluppfyllelse. Samverkan förskola – skola – socialtjänst – är ett exempel på detta som vi redan infört och vars utveckling vi ser fram emot att följa under kommande år.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Birgitte Isberg (S) enligt följande.

Vi socialdemokrater instämmer i förvaltningens förslag till beslut.

Vi vill dock därutöver anföra följande:

Socialdemokraterna har tidigare efterlyst möjligheten till att få del av information angående våra ungdomar som varken studerar vidare på gymnasiet eller hoppar av sina gymnasiestudier så det är vi tacksamma för att det nu ska bli möjligt. Dock tycker vi att var tredje år är för sällan då det handlar om våra ungdomar. Det är också utmärkt med en strategi för stöd och samverkan mellan ansvariga parter.

Men man behöver också driva en politik med syfte att minska arbetslösheten för unga.

Jobb som inte kräver en gymnasieutbildning har försvunnit i rask takt samtidigt som jobb som kräver en högre utbildning har ökat i omfattning. I dag krävs en gymnasieutbildning för att klara sig bra på arbetsmarknaden och i ett allt mer komplext och kunskapsintensivt samhälle. Det blir tydligt inte minst när man studerar ungdomars arbetslöshet. Den viktigaste orsaken till att ungdomar är långvarigt arbetslösa är just bristande utbildning. Unga utan en fullständig gymnasieutbildning har en mycket utsatt position på arbetsmarknaden. Arbetslösheten för unga som inte har en slutförd gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög än för unga som har en gymnasieexamen. Socialdemokraterna formulerar därför ett nytt ambitiöst mål för gymnasiekompetens.

Idag är det cirka 8 procent av 18-24-åringar som inte avslutat gymnasiestudier och som inte studerar för att göra det. Regeringens mål inom ramen för Europa 2020 är att andelen 18-24-åringar som inte avslutat gymnasiestudier och som inte studerar ska vara högst tio procent år 2020.

Den moderatstyrda regeringen saknar således helt målsättning för att minska andelen som inte har gymnasiekompetens fram till 2020.

Det är uppseendeväckande att regeringen inte har några ambitioner på detta område.

Grunden för att alla elever ska nå sin fulla potential är att höja kvaliteten i skolan. Det är ett långsiktigt arbete som kräver politiska och ekonomiska prioriteringar.

- Investera i lärarna
- Stärk det pedagogiskt ledarskap i skolan
- Mindre klasser
- Obligatorisk förskoleklass
- Forskningsinstitut för lärande
- Sommarskola
- Stöd till skolor med tuffa förutsättningar
- Läxhjälp för alla
- Investera i gymnasieskolan
- Utbildningskontrakt

Grundskolan

Vår självklara ambition är att alla elever ska nå målen i grundskolan. Fram till år 2020 vill vi halvera antalet elever som är obehöriga att påbörja ett av gymnasieskolans nationella program. För att nå målet vill vi investera mer i skolan för bland annat **mindre klasser, fler skickliga lärare, obligatorisk förskoleklass och kostnadsfri läxhjälp**. Allt för att varje elev utifrån sina förutsättningar ska kunna nå målen.

Gymnasiekompetens

Alla under 25 år ska ha en fullständig gymnasieexamen. På vägen dit, vill vi, till år 2020 minska andelen unga mellan 18 och 24 år som inte har det. Unga arbetslösa utan fullgjort gymnasium ska genom ett utbildningskontrakt få hjälp till färdiga gymnasiestudier.

Avskaffad långtidsarbetslöshet bland unga

Vi socialdemokrater vill avskaffa långtidsarbetslösheten bland unga. Långtidsarbetslöshet i unga år kan göra det svårt att etablera sig ordentligt på arbetsmarknaden under hela sin arbetsföra ålder. Därför ska alla långtidsarbetslösa unga som vill och kan jobba erbjudas ungdomsanställningar, lärlingsjobb eller en bra utbildning.

Idag är gymnasiekompetens ett grundkrav för så gott som alla jobb och många långtidsarbetslösa unga saknar gymnasiekompetens. Därför är den långsiktiga målsättningen för arbetsmarknadsnämndens verksamhet är att alla unga som inte slutfört gymnasiet ska göra det.

I dag erbjuder arbetsmarknadsnämnden så kallade ungdomsanställningar. I vårt förslag utvidgas nämndens uppdrag och utökas antalet anställningar.

Ungdomsanställningarna ska vara tidsbegränsade upp till 12 månader och likt Stockholmsjobben inom kommunala förvaltningar eller bolag. Skillnaden mot Stockholmsjobben är att Ungdomsanställningarna ska kompletteras med minst 20 procents utbildning. Primär målgrupp är unga med försörjningsstöd och långtidsarbetslösa inom uppföljningsansvar. Stockholmsjobben finansieras genom ökat anslag till arbetsmarknadsnämnden och inom ramen för jobb i stället för bidrag till andra facknämnder. Nämnden ska också inom ramen för det öka antalet lärlingsjobb.

- Alla långtidsarbetslösa unga som vill och kan jobba erbjudas ungdomsanställningar, lärlingsjobb eller en bra utbildning.
- Tillsammans med socialtjänsten utveckla försörjningsstöd för prova-på-studier under max 6 månader.
- Fortsätt med den tillfälliga satsningen på uppsökande och öppen verksamhet för personer på 16-19 år.
- Försätt de framgångsrika projekten Filur och Merit.
- Utöka jobbtorgens öppna och uppsökande verksamhet till att också omfatta unga i gruppen 20-25.
- Arbetsmarknadsförvaltningen ska leda arbetet med att alla unga stockholmare som vill ha sommarjobb ska erbjudas sommarjobb.

- Starta ett jobbtorg ung i södra Stockholm.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Lindell (MP) enligt följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen innehåller kloka synpunkter och vi instämmer i dessa. Invändningen mot arbetsförmedlingen som samordnare är särskilt relevant. Vi vill ytterligare tillägga följande synpunkter:

Det är av stor betydelse för de ungas självbild att samhället omkring dem inte utgår ifrån att de unga som inte fullföljer gymnasiet misslyckats. Gymnasiet är inte obligatorisk och unga är i sin fulla rätt att välja att inte gå på gymnasiet. Men på en arbetsmarknad som kräver allt mer omfattande kvalifikationer behövs hjälp och stöd att komma vidare på andra sätt. Vi ser att det behövs kvalificerad studie- och yrkesvägledning och flexibla erbjudanden, helst med en kombination av arbete/praktik och studier, så att inga vägar stängs. Insatserna måste ordnas utifrån individens ambitioner, behov och förutsättningar där stat och kommun hjälps åt, och inte, vilket alltför ofta sker idag, den unge skickas mellan olika instanser.

Unga som valt bort gymnasiet ska kunna välja andra sätt att komma vidare med sina studier. Folkhögskolan bör erkännas som en skolform jämte gymnasiet, där individen har rätt att välja allmän kurs på folkhögskola istället för gymnasium. Kommunen betalar platsen på samma villkor som man betalar för en gymnasieplats.

Det är bra att de som placerats felaktigt i särskola får rätten att läsa gymnasial vuxenutbildning, men den rättigheten skulle behöva gälla flera också. Nedskränkningarna i vuxenutbildning slår hårt mot en stor del unga stockholmare.

Vi miljöpartiet vill göra en särskild satsning på de 5 300 unga i Stockholm som varken jobbar, studerar eller befinner sig i någon typ av insats. Vi vill göra särskilda satsningar på dessa unga där ett samordnat stöd inom ramen för Startcentralerna ges. Exempel på aktiviteter är uppsökande verksamhet, olika stöd- och utvecklingsprogram, motiverande insatser eller erbjudanden om praktik och jobb inom stadens regi.

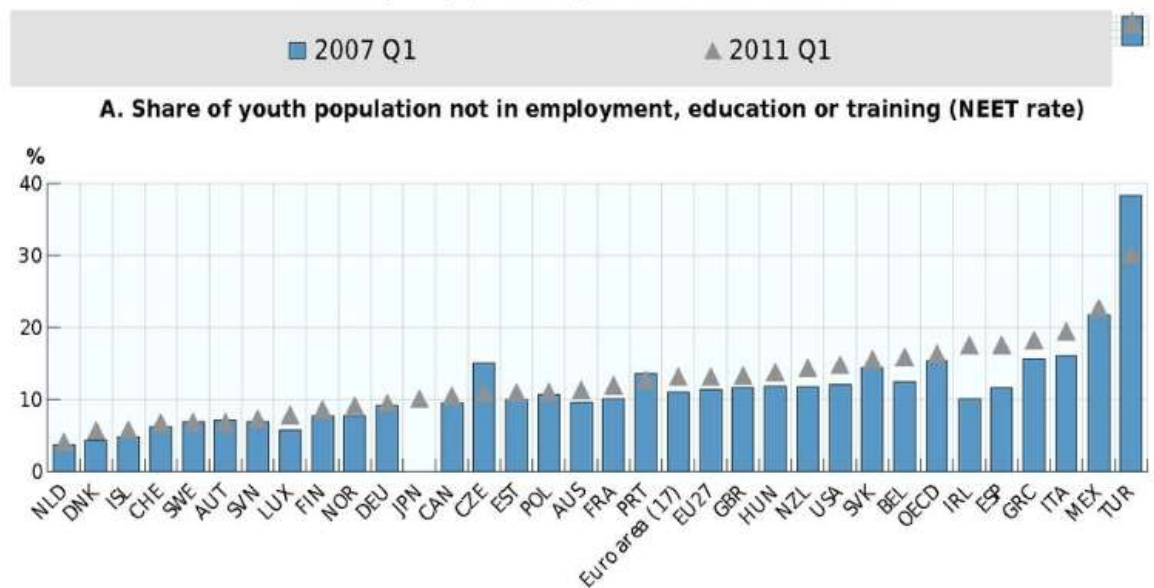
Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Emelie Roxby Schüsseleder m.fl. (V), Majvi Andersson m.fl. (S) och Viktor Morawski m.fl. (MP) enligt följande.

Begreppet NEET-rate står för ungdomar som varken befinner sig i utbildning, praktik eller anställning. (Not in Education, Employment or Training). Det började först användas i Storbritannien som ett sätt att statistiskt försöka fånga in dem som inte finns i något system för att kartlägga hur stor den gruppen är. OECD och ILO har också plockat upp tillämpningen och infört det i sin officiella statistik. Den första svenska forskaren som försökte sig på att sammanställa den här slags uppgiften var Lena Schröder på Stockholms universitet. Statistiken slår olika på olika länder beroende på om det finns ett utbyggt lärlings- eller praktikersystem som till exempel i Norge och Danmark som har låga NEET-rate tal jämfört med Sverige. Sverige ligger dock lägre än snittet för EU27 och OECD.

NEET rates among youth in OECD countries

Percentage of population aged 15-24,^a 2007 Q1-2011 Q1^b

Källa: OECD 2012

Det är utmärkt att frågan lyfts nationellt med tanke på utvecklingen inom svensk skola samt den ökade arbetslösheten nationellt. Att så många unga idag saknar behörighet till gymnasiet bidrar till den mycket negativa utvecklingen för alla de som står utanför systemen. Det är bra att förvaltningen lyfter den grupp unga som står utanför både utbildning och arbete.

Jobbtorgen vittnar om en allt svårare problematik inom gruppen, främst märks detta i de mest utsatta områdena där även bristande språkkunskaper i svenska och låg utbildningsbakgrund försvårar inträdet på arbetsmarknaden.

Att 60 % av de unga boende i Rinkeby-Kista som enbart har förgymnasial utbildning varken studerar eller arbetar är ett stort misslyckande.

Det finns allt att vinna på en utbildnings och arbetsmarknadspolitik med siktet inställt på att minska segregationen. Stockholm är en djupt segregerad stad där ca 20 % av de mellan 16-29 år i Rinkeby, Rågsved, Husby, Skärholmen och Tensta varken jobbar eller studerar. Snittet för Stockholm är annars 10 %. Detta handlar om klass, segregation och en stor grupp unga som far extremt illa. Att vara ung och arbetslös innebär en större risk för psykisk ohälsa för unga. Ekonomiska konsekvenser lyfts som ett problem. Varje person som samhället inte når med utbildning och arbete kostar samhället enorma summor. Utanförskap kostar.

Nationalekonomen Ingvar Nilsson har beräknat att genom ett fungerande förebyggande arbete sparar samhället 15 miljoner kronor för varje ungdom som inte hamnar i ett livslångt utanförskap. Konsekvenserna blir enorma om inte samhället satsar på barn och unga.

Under allianstiden har möjligheten att komplettera eller helt läsa in gymnasiekompetens genom Komvux-systemet minskat. Från 2006 till 2007 minskade antalet komvuxplatser på gymnasienivå med 14.494. Det är resultatet efter att regeringen minskade statsbidraget med nästan en tredjedel, enligt Skolverket 2007. Med kort varsel minskade regeringen statsbidraget till kommunerna med 600 miljoner till komvux, från 1,8 miljarder kronor år 2006 till 1,2 miljarder 2007. Anledning var, enligt regeringen, att söktrycket till vuxenutbildningen förväntades minska på grund av högkonjunkturen. Konsekvensen blev att antalet vuxenstudierande på gymnasienivå minskade med 18 procent 2007 i jämförelse med året innan. En faktor som kan tänkas påverka ungdomars incitament att skriva in sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen är att de inte har rätt att delta i arbetsmarknadspolitiska program, med vissa undantag, förrän de varit inskrivna i tre månader och kommit in i jobb- och utvecklingsgarantin för unga.

Det är viktigt att skolan under elevens hela studietid arbetar för att undvika olovlig frånvaro och motverka att eleven hoppar av skolan och studierna. Det är bra med utvecklade

metoder för att snabbt informera vårdnadshavare när en elev inte kommer till skolan. Skolan måste samtidigt ha rutiner för samtal med elever för att få en bild av vilka skäl som ligger bakom när någon inte kommer till skolan, för att sedan tillsammans med eleven och vårdnadshavaren diskutera vilka åtgärder som kan behövas för att eleven ska studera vidare. Det är i sammanhanget viktigt att skolan är uppmärksam på att alla elever inte har ett gott stöd i sin hemmiljö.

Det är väl känt att kränkande behandling och mobbing samt psykisk ohälsa ligger bakom en stor del av avhoppet från skolan. Ur detta perspektiv är det viktigt att alla lärare och andra vuxna i skolan har kunskap om och uppfattar de signaler som kommer från elever som av olika anledningar inte mår bra.

Individuell, stöttande och engagerande undervisning kan främja motivationen att återuppta studierna. Lärarens uppgift är inte att fungera som psykolog eller kurator utan att slussa vidare till en väl utbyggd och fungerande elevhälsa. I vissa fall måste en anmälan göras till socialnämnden om att en elev riskerar att fara så illa att socialnämnden måste träda in.

Ett arbete på skolorna med elevers delaktighet i undervisningen och ett aktivt, dagligt arbete mot kränkande behandling är en god plattform i arbetet för att motverka avhopp från skolan som i sin tur innebär unga som varken arbetar eller studerar.